

P. Constantinescu-Iași, care a consacrat studiilor istorice romino-bulgare aproape 50 de ani de activitate științifică. Din 1913 și până astăzi, d-sa a publicat numeroase studii și articole, care îmbrățișează toate problemele și toate perioadele în care relațiile dintre cele două popoare au fost mai strînse. Lucrarea sa *Epoca de regenerare a Bulgariei și rolul Romîniei* (« Arhiva », Iași, XXIV, 1913) larg dezvoltată și publicată apoi ca un volum separat sub titlul *Rolul Romîniei în epoca de regenerare a Bulgariei*, (Iași 1919), deschide drum unor serii de studii și cercetări continuate cu perseverență pînă astăzi. Ceea ce e și mai important, e faptul că paralel cu aceste preocupări științifice, d-sa a luptat și pe plan social și politic pentru cunoașterea și apropierea reciprocă a acestor două popoare. Pentru această îndelungă și bogată activitate, Academia Bulgară de științe l-a ales în ianuarie 1952 ca membru de onoare.

În lucrarea de față acad. P. Constantinescu-Iași ne prezintă o serie de articole și lucrări dintre care unele ca *Așezămintul coloniilor bulgare din 1855*, *Vogoride bulgar*, *Profesori și studenți bulgari la Facultatea de Medicină din București între anii 1856—1878*, etc., au apărut mai înainte în diferite publicații. Adunarea lor într-un singur volum e binevenită, deoarece revista « Arhiva », în care unele dintre ele s-au tipărit pentru prima oară, se poate găsi azi numai în marile biblioteci, iar alte studii, apărute în limba bulgară, sînt și mai puțin accesibile cercetătorilor noștri.

Articolele apărute în acest volum sînt grupate în șase mari capitole și anume: I. Emigrația bulgară la nordul Dunării; II. Oameni de cultură bulgari în Romînia; III. Tipărituri bulgărești în Romînia pînă la 1878; IV. Răscoala din aprilie 1876 și ecoul ei în Romînia; V. Situația internațională în ajunul războiului pentru independență și VI. Gheorghi Dimitrov și Romînia.

Din primul capitol semnalăm documentul turcesc referitor la mișcarea revoluționară de la Brăila, din 1842, dat în traducerea lui M. Guboglu.

În capitolul al doilea se prezintă în linii mari cărturarii bulgari a căror activitate s-a desfășurat în parte și în țara noastră, ca Sofronie de Vrața, Neofit de la Rila, Petru Beron, Dr. Nicolae Pikolo, etc., Ar fi fost de dorit să se insiste mai mult asupra activității unora dintre aceștia, — de pildă, ce influență a exercitat atmosfera intelectuală din Tara Românească, asupra lui Sofronie de Vrața sau P. Beron. Autorul insistă numai asupra Nedelnicului și Autobiografiei lui Sofronie, fără a se opri la « Grajdanskoe pozoriște » sau la lucrarea despre religii, traduse după lucrări găsite la București. Știri interesante se dau și despre Neofit de la Rila — sufletul școlii de la Gabrovo, — prima școală modernă bulgară. Ca și alți învățați bulgari, acad. Constantinescu-Iași susține că Neofit a studiat într-o școală românească din București, ceea ce nu e sigur. Nu există documente, în această privință. E posibil ca Neofit să fi urmat cursurile școlii grecești, din București.

Plin de date interesante e articolul *Profesori și studenți bulgari la Facultatea de Medicină din București între anii 1856—1878*. Acest articol a apărut întîi în bulgărește, în « Izvestia », organul Institutului « Hristo Botev » (Sofia 1954). În articolele următoare, găsim date în legătură cu activitatea marilor poeți bulgari, Ivan Vazov și Hr. Botev, și legăturile lor cu Romînia.

De o mare importanță e capitolul « Tipărituri bulgărești în Romînia pînă la 1878 ». În acest domeniu, au lucrat pînă acum mai mulți cercetători romîni și bulgari. Acad. Constantinescu-Iași sintetizează o serie de lucrări, îndreptînd erorile și adăogînd numeroase contribuții personale. În circa 50 de pagini autorul prezintă toate tipăriturile bulgărești de la noi, executate în tipografiile bulgărești sau românești din București sau din alte orașe. Nu lipsesc nici zărele și nici revistele.

Capitolul următor: *Răscoala din aprilie 1876 și ecoul ei în Romînia* se leagă perfect de cel anterior. După o scurtă prezentare introductivă asupra răscoalei, autorul prezintă extrase și rezumate din zărele românești « Telegraful », « Romînul », « Timpul », etc., care comentează evenimentele din Balcani luînd atitudine politică față de lupta pentru libertate a poporului